

A 3D coordinate system is shown with three axes: a vertical y-axis pointing upwards, a horizontal x-axis pointing to the right, and a diagonal z-axis pointing towards the bottom-left. The y-axis is labeled 'y' at the top, the x-axis is labeled 'x' at the right end, and the z-axis is labeled 'z' at the bottom-left end. The background is divided into three colored regions: a blue vertical plane on the left, a red vertical plane on the right, and a yellow horizontal plane at the bottom. The text is centered on the red plane.

**Výroční
zpráva
Národní
technické
knihovny**

2018

Obsah

Slovo úvodem	3
Projekt CzechELib	4
ZÍSKEJ – systém pro celonárodní meziknihovní výpůjční služby	10
Virtuální národní fonotéka (VNF)	11
Rok 2018: směrem k synergii uživatelské podpory a technických služeb	13
Odbor pro informační technologie, ICT služby a infrastrukturu	18
Hospodaření NTK v roce 2018	20

Slovo úvodem

Deset let ode dne otevření knihovny oslavíme až v září 2019, ale v lednu 2018 jsme si připomněli 300 let od chvíle, kdy Christian Willenberg začal vyučovat několik studentů v „Ingenieurkunst“, a tím dal základ knihovně, ze které se po staletích peripetií stala dnešní NTK. Dobrou náladu do dramatického roku podpořil Ondřej Havelka a jeho Melody Makers, a že podpory bylo zapotřebí.

Asi to neplatí univerzálně pro celou knihovnu, ale pro mne byl rok 2018 rokem CzechELib. Projekt sice nastartoval „už“ v roce 2017, ale vlastně všechna pravidla hry, smlouvy s vydavateli i mezi NTK a účastníky projektu, zjišťování zájmu i postupy v ekonomickém odboru se začaly vytvářet pod časovým tlakem „za pochodu“ až v tomto roce. A přitom bylo nutné, aby všechny informační zdroje pro celou českou výzkumnou sféru fungovaly bez přerušení. Přestože se nám ani po dvou krátkodobých pokusech nepodařilo obsadit pozici ředitele CzechELib, a přestože nároky projektu CzechELib vedly k výměně ve vedení ekonomického odboru, dokázali jsme to: poslední kontrakty na rok 2018 se podepisovaly jen pár týdnů před jeho koncem.

O letních prázdninách jsme k radosti návštěvníků a s uznáním odborného tisku vyměnili všechny dosloužilé veřejné počítače za nové s operačním systémem Linux. A v zápětí se na nich za účasti programátorů, cca 100 hráčů a mediálního zájmu uskutečnila v NTK LAN party v rámci akce Léto s Factoriem. Ke změně došlo i ve vedení odboru informační management, má před sebou ještě dost práce, aby dokonale odpovídal nové roli a postavení NTK. Stálicí je Galerie NTK, která připravila víc než 15 skvělých výstav od politicky angažovaných až po konceptuální umění.

Radost mi působí Kampus Dejvice: přestože stále nemá pevné formální zázemí, podařilo se uspořádat řadu atraktivních akcí. Den architektury v NTK, Kampus fest, populární běh Cross Campus, nový květnový festival Lesamáj, Food Film Fest, přednášku Meet the Nobelists či Festival vědy.

Určitě by se našlo ještě víc věcí a aktivit hodných zaznamenání, a tak se chci těm, na koho jsem zapomněl, předem omluvit. Všem ostatním bych rád poděkoval: bez vaší chuti pomáhat věci NTK by se nic z toho nepodařilo.

Martin Svoboda

ředitel NTK

Projekt CzechELib

Národní centrum pro elektronické informační zdroje CzechELib (dále jen „CzechELib“) navazuje na rok 2017, kdy prostřednictvím schváleného projektu ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) a jeho Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (dále jen „OP VVV“) zřídila Národní technická knihovna (dále jen „NTK“) nový odbor 7 CzechELib, jenž začal projekt intenzivně realizovat a naplňovat jeho cíle. Základním úkolem roku 2017 bylo personální a technické vybavení projektového týmu, metodické nastavení jednotlivých procesů, sběr požadavků na elektronické informační zdroje (dále jen „EIZ“) a příprava veřejných zakázek.

CzechELib a jeho vize je postavena na zvýšení výkonnosti a efektivity oblasti výzkumu, vývoje a inovací v České republice prostřednictvím systémové a dlouhodobé změny způsobu zajištění elektronických časopisů, knih a speciálních databází, spočívající v soustředění finančních prostředků do jednoho odborného centra, eliminaci zátěže členských institucí a dosažení standardizovaných výhodnějších licenčních podmínek.

Hlavním cílem bylo vytvoření CzechELib, na které navazuje jeho správa a rozvoj. CzechELib je podporován z prostředků OP VVV v letech 2017–2022. Podpora nákupu přístupů a zajištění EIZ proběhne jako pilotní ověření fungování CzechELib v letech 2018–2020, od roku 2021 bude podpora poskytována opět ze státního rozpočtu. Celkové náklady projektu jsou téměř 1,3 mld. Kč, z toho přes 90 % bude využito na podporu nákupu EIZ v letech 2018 až 2020. Zbýlých 10 % finančních prostředků spotřebuje technické a softwarové vybavení, právní podpora, povinná publicita projektu, tuzemské a zahraniční pracovní cesty, konference, workshopy a v neposlední řadě i personální výdaje na realizaci projektu a jeho projektové řízení.

Intenzivní vyjednávání s poskytovateli

Rok 2018 byl pro CzechELib opravdu přelomový, stejně jako jeho dopady a význam pro NTK. CzechELib splnil cíle, které si pro tento rok stanovil, což bylo obstarat dle poptávky 112 členských institucí přístup k EIZ. To se povedlo a EIZ byly pro uživatele členských institucí dostupné k 1. 1. 2018, tedy bez ztráty kontinuity

přístupu, která byla do roku 2017 zajištěna dle různých smluv a finančních podpor. Řada členských institucí i aktualizovala své portfolio EIZ, resp. rozšířila pro své uživatele možnosti přístupu.

Cesta k zajištění 108 EIZ, včetně databází obsahujících desetitisíce odborných elektronických časopisů a knih, speciálních citačních databází Scopus či Web of Science nebo manažerských nástrojů pro podporu hodnocení výzkumu InCites a SciVal, nebyla vůbec jednoduchá. Příprava na zajištění a zpřístupnění těchto zdrojů začala na sklonku roku 2017, kdy 44 veřejných výzkumných institucí, 24 veřejných nebo státních vysokých škol, 15 veřejných knihoven, 12 státních institucí, 8 nemocnic, 5 společností s ručením omezeným a 4 soukromé školy podepsaly s NTK smlouvu o centralizovaném zadávání na EIZ. NTK postupně vypsal 21 veřejných zakázek formou jednacích řízení bez uveřejnění (dále jen „JŘBU“).

Začátek roku 2018 se tedy odvíjel v duchu intenzivního vyjednávání s poskytovateli EIZ, na které směřovaly jak výzvy jednotlivých veřejných zakázek k podání nabídek, tak specifikování jednotlivých procesů s ohledem na legislativu a pravidla OP VVV. Jednání probíhala se samotnými vydavateli EIZ i jejich exkluzivními dodavateli, pokud se vydavatel přímo nepodílel na JŘBU. Řada jednání probíhala prezenčně v NTK i distančně pomocí videokonferencí. Po náročných jednáních, kterých se mimo specialistů na EIZ účastnili právníci obou stran, se podařilo v průběhu roku uzavřít 20 JŘBU, která pokryla celou poptávku všech členských institucí a vytvořila tak 20 konsorcií pod CzechELib. Výsledkem této práce jsou licenční smlouvy s poskytovateli EIZ, resp. vydavateli či jejich exkluzivními dodavateli. Licenční smlouvy s účinností zajištění přístupu k EIZ jsou uzavřeny do roku 2020 s opcí do roku 2022.

Po uzavření Licenčních smluv mezi NTK a poskytovateli EIZ uzavřela NTK s členskými institucemi smlouvy o zajištění a zpřístupnění EIZ od roku 2018 do roku 2022. Tyto smlouvy tak pokryly 100 % požadavků, které členské instituce poptaly u NTK v roce 2017 prostřednictvím Smluv o centralizovaném zadávání. Na základě Smlouvy o zajištění a zpřístupnění EIZ pak NTK vybírala zálohu v českých korunách na úhradu finančních nákladů za zpřístupnění EIZ. Výše podpory, kterou poskytuje CzechELib svým členským institucím, je závislá na faktu, zda jsou evidovány v seznamu výzkumných organizací na MŠMT. Pokud ano, podpora ze strany CzechELib je 50 % na běžné EIZ a 70 % na citační databáze Scopus či Web of Science a manažerské nástroje pro podporu hodnocení výzkumu InCites a SciVal. Pokud není, využívá členská instituce „pouze“ konsorciální cenu a licenční podmínky.

Z pohledu finančního řízení CzechELib bylo za EIZ přes CzechELib utraceno v přepočtu téměř 470 mil. Kč. Platby jednotlivým poskytovatelům EIZ probíhají mimo české koruny i v zahraničních měnách – eurech, britských librách

a amerických dolarech. NTK pro maximální efektivitu devizových operací využívá u České národní banky směnný kurz „deviza prodej“. Dle struktury členských institucí s nárokem nebo bez nároku na podporu OP VVV a struktury požadovaných EIZ tvořila celková podpora na pořízení a zpřístupnění EIZ 54 % z projektu formou dotace OP VVV a 46 % z podílu členských institucí. Platby za EIZ se standardizovaly tak, že členské instituce jsou počátkem každého roku vyzvány k úhradě svého ročního podílu se splatností do poloviny dubna daného roku. NTK pak do konce dubna uhradí všem poskytovatelům EIZ veškeré závazky směrem k EIZ a do konce září provede vyúčtování záloh s členskými institucemi. Rok 2018 byl však trochu specifický, jelikož poslední Licenční smlouva byla uzavřena v listopadu. Proto u části smluv o zajištění a zpřístupnění EIZ došlo v průběhu roku k doplnění dodatků o nové EIZ a celkové vyúčtování s členskými institucemi proběhlo až v prosinci.

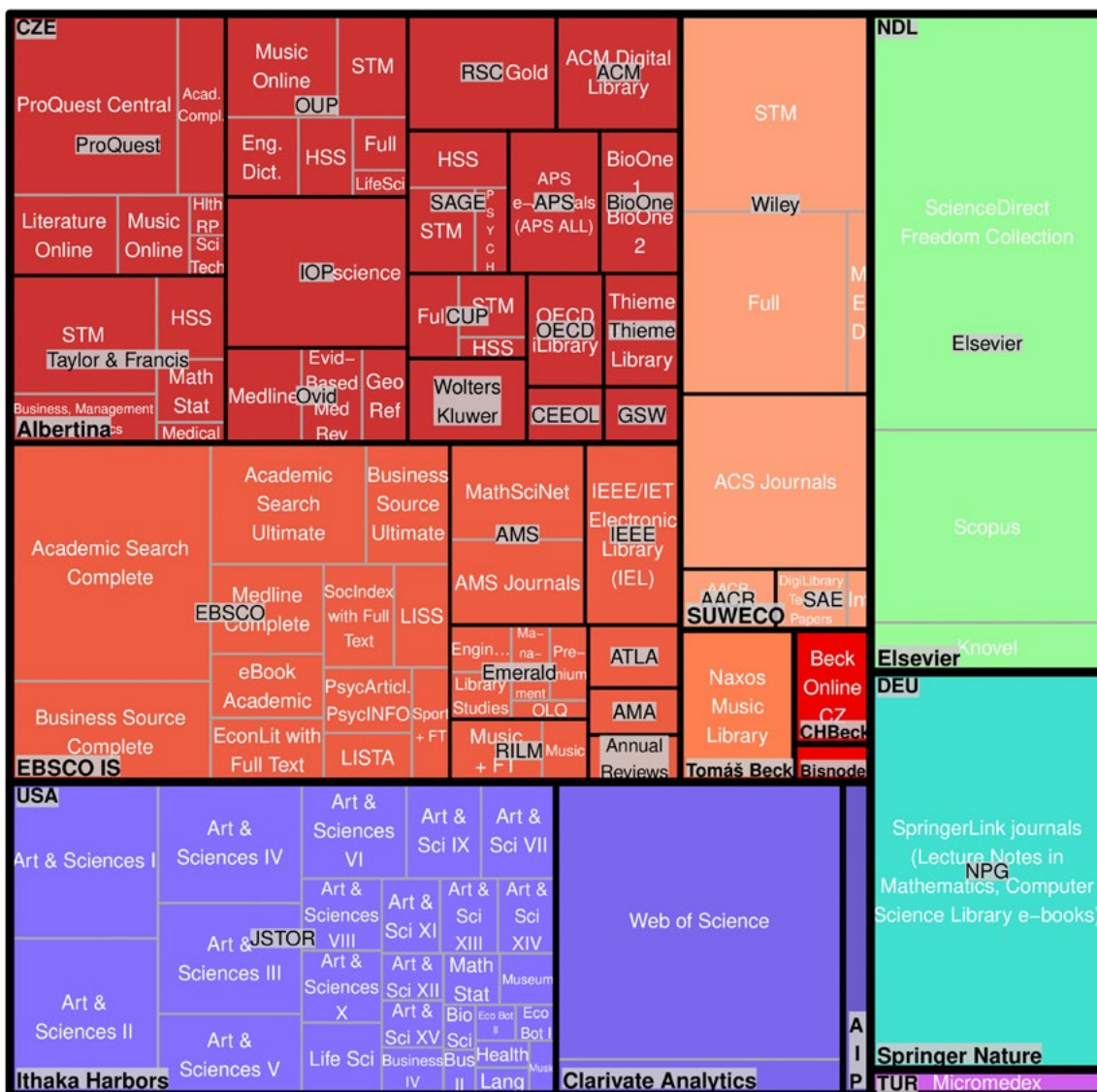
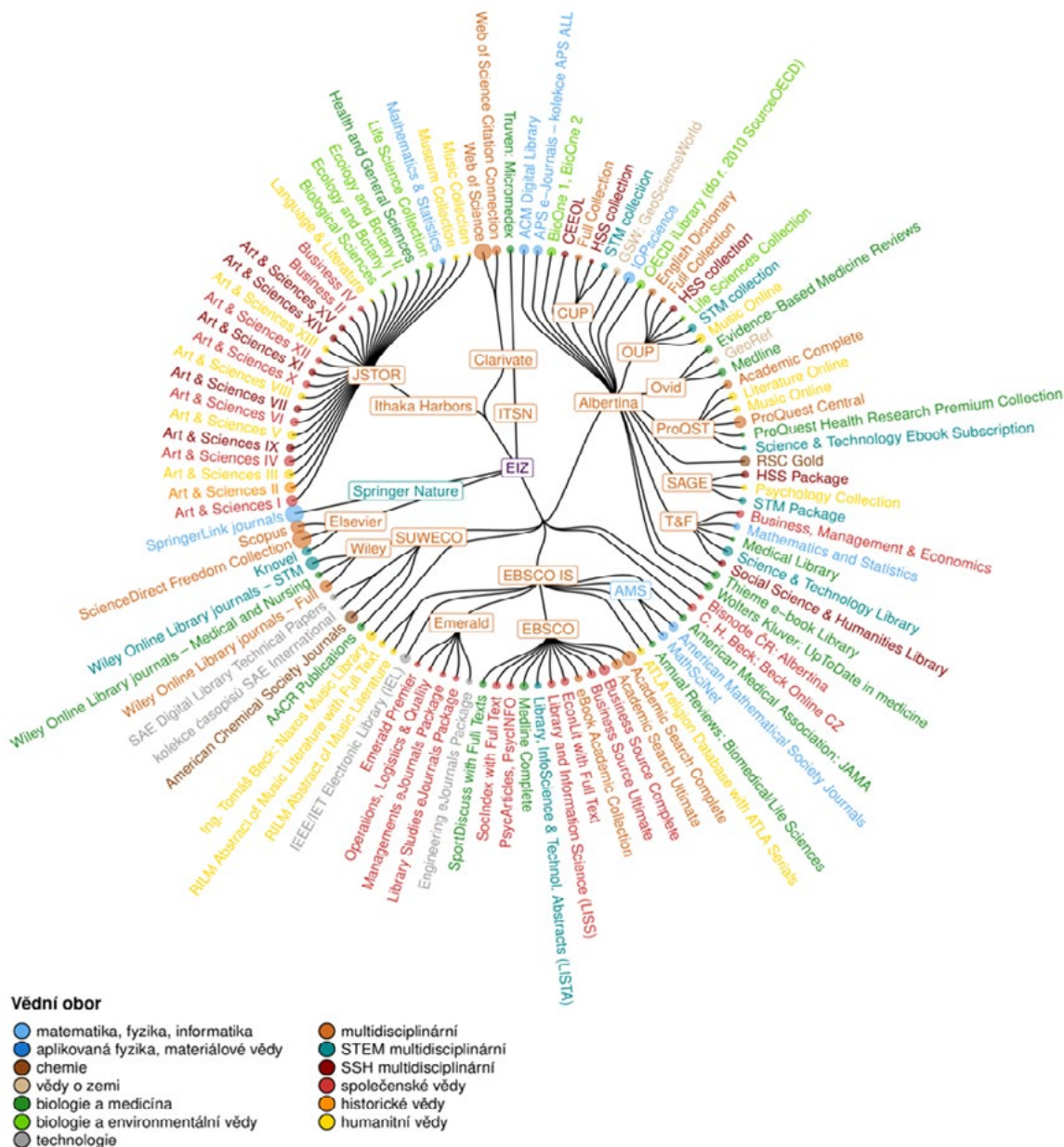

fig. 1: Přehled EIZ pořízených v roce 2018 podle poskytovatelů EIZ

fig. 2: Přehled EIZ pořízených v roce 2018 podle odborného zaměření.

EIZ jsou rozčleněny podle zemí, dodavatelů a vydavatelů, přičemž velikost bodů je dána počtem členských institucí odebírajících konkrétní EIZ.

Nadstandardní spolupráce členských institucí

Úspěšná realizace CzechELib byla podmíněna řadou faktorů. Zejména se jednalo o výbornou spolupráci téměř všech členských institucí nově vznikajících konsorcií, které řadu let usilovaly o společné schéma zajišťování významných EIZ. Zde však NTK musela zapracovat řadu specifik dle právního postavení jednotlivých členských institucí, jelikož požadavky veřejné vysoké školy jsou odlišné od požadavků společnosti s ručením omezeným, která má status veřejné

výzkumné instituce. Realizace byla významně ovlivněna i ochotou jednotlivých poskytovatelů akceptovat formu JŘBU se všemi parametry zákona o zadávání veřejných zakázek č. 134/2016 Sb. nebo i vzorovou Licenční smlouvu, kterou NTK připravila. V průběhu roku se ukázal velký problém např. se změnou exkluzivit, resp. vydavatelé v polovině roku změnili subjekt, který je oprávněn podat nabídku v rámci vyhlášené veřejné zakázky.

EIZ zasmluvněné od roku 2018 jsou však jen částí toho, co je CzechELib připraven podporovat z možného portfolia EIZ. Během první poloviny roku 2018 proběhla tedy s členskými institucemi další diskuze a hlasování nad EIZ, které NTK zajistí od 1. 1. 2019. Z hlasování jednotlivých členských institucí vyšla řada dalších EIZ, na které členské instituce podepsaly s NTK 39 smluv o centralizovaném zadávání. Celkově se tak zvýšil počet členských institucí z počátku roku 2018 ze 112 na 113.

NTK tak v roce 2018 připravila a vyhlásila 14 nových veřejných zakázek ve formě JŘBU, které zajistí další EIZ pro členské instituce od 1. 1. 2019 do konce roku 2020, s opcí do roku 2022. Stejně jako v roce 2017 prošly zadávací dokumentace náročným schvalováním, kdy se předmětu veřejné zakázky a jejího zajištění věnoval poradní orgán vlády České republiky, Pracovní skupina pro transparentní VZ, MŠMT i samotná vláda České republiky. CzechELib je financován z OP VVV, a tak nad rámec řady legislativních nařízení a směrnic musí splňovat podmínky dané Rozhodnutím o poskytnutí dotace OP VVV a návazné metodiky. Řada těchto schvalovacích procesů je nezbytná jak s ohledem na způsobilost výdajů z OP VVV, tak i pro dodržení pravidel určených přímo řízené organizaci zřízené MŠMT. Následkem těchto schvalovacích postupů došlo ke zpoždění konečného podpisu Licenční smlouvy minimálně o 2 měsíce.

Mimo plnění hlavních cílů projektu, zajištění a zpřístupnění EIZ, připravil CzechELib Electronic Resources Management System (dále jen „ERMS“), který začne implementovat od roku 2019 mezi členské instituce. ERMS je systém zajišťující správu EIZ. Na ERMS budou navazovat další softwarová řešení, např. sběr a zpracování statistik přístupů k EIZ, jehož zadání vzniklo v tomto roce a veřejná zakázka bude realizována v roce následném. Za rok 2018 budou členským institucím postoupeny statistiky využívání EIZ, u kterých mají zřízený přístup.

Dohled nad projektem

CzechELib je dle pravidel OP VVV řízen dle projektové metodiky PRINCE2. Součástí této metodiky je Řídicí výbor, který je složen ze dvou zástupců MŠMT, dvou zástupců přímých uživatelů (veřejné výzkumné instituce a veřejné vysoké

školy) a dvou zástupců NTK. Řídicímu výboru předsedá náměstek sekce vysokého školství, vědy a výzkumu, PhDr. Pavel Doleček. CzechELib připravuje pro Řídicí výbor měsíční status reporty a Řídicí výbor tak aktivně vstupuje do řízení projektu, posuzuje pokrok v projektu, jeho rizika či příležitosti nebo rozhoduje o změnách oproti schválené verzi projektu. Řídicí výbor přes zástupce cílové skupiny, společně s Odbornou radou projektu, což je poradní orgán složený ze zástupců členských institucí zastupujících jednotlivé obory, efektivně řídí a upravuje projekt. Oba tyto orgány projektu skvěle fungují a doplňují tak projektový tým CzechELib.

CzechELib byl povinen OP VVV předložit 4 zprávy z realizace projektu, které MŠMT schválilo. Zároveň pravidelně reportuje i vedení MŠMT a Monitorovacímu výboru OP VVV s účastí Evropské komise. Evropská komise hodnotí projekt CzechELib velice kladně. Projekt na přelomu let 2017/2018 a 2018/2019 prošel i dvěma tzv. kontrolami na místě, kdy MŠMT provedlo veřejnosprávní kontrolu. V rámci těchto kontrol nebylo shledáno žádné významné pochybení. Projekt CzechELib je mimo uvedené kontroly i průběžně evaluován ze strany ErnstYoung; evaluaci si zadalo MŠMT.

CzechELib má z řad členských institucí jmenovány tzv. pověřené osoby, jež dostávají aktuální informace o dění na projektu nebo požadavky k součinnosti, např. podpisy smluv, úhradu záloh, pozvánky na akce projektu apod. K informování o dění na projektu a jeho transparentnosti mimo newsletter slouží především webové stránky projektu www.czechelib.cz. Pro členské instituce a jejich dotazy a požadavky je zřízen kontaktní bod info@czechelib.cz, pro poskytovatele EIZ pak licensing@czechelib.cz.

Projektový tým CzechELib se účastní i řady národních a mezinárodních akcí, a to jak s účelem informovat o CzechELib, tak z důvodu získání nových zkušeností a trendů v oblasti EIZ.

Jiří Burgstaller

ředitel odboru CzechELib, hlavní manažer projektu

ZÍSKEJ – systém pro celonárodní meziknihovní výpůjční služby

V roce 2018 pokračovaly práce na vývoji platformy pro zajištění celonárodní služby dodávání dokumentů ZÍSKEJ. Platforma ZÍSKEJ je navržena tak, aby ji mohla využívat jakákoli knihovna, která aktivně nebo pasivně participuje na některé z dodávacích služeb, zejm. národní nebo mezinárodní meziknihovní výpůjční službě, meziknihovní reprografické službě nebo elektronickém dodávání dokumentů. V daném roce jsme upravili pracovní postup pro reklamace a případy storna, optimalizovali UX backoffice a připravili první verzi API pro integraci ZÍSKEJ do portálu knihovny.cz, kde bude ZÍSKEJ vystupovat jako primární dodávací služba. Skupina knihoven zapojených do projektu knihovny.cz se dohodla na společných podmínkách a cenách dodávacích služeb a systém ZÍSKEJ byl v tomto smyslu upraven.

NTK také připravovala organizaci a logistiku Servisního centra ZÍSKEJ, které bude zajišťovat uživatelskou podporu knihoven i koncových uživatelů využívající službu ZÍSKEJ.

V průběhu roku probíhala prezentace a školení systému ZÍSKEJ v krajských knihovnách ČR, aby se po zahájení pilotního provozu v dalším roce mohly již aktivně zapojovat do systému. Na adrese <https://ziskej-info.techlib.cz> byl spuštěn informační portál systému ZÍSKEJ, kde najdou uživatelé i knihovny všechny potřebné informace.

Jan Pokorný

vedoucí oddělení systémové architektury

Virtuální národní fonotéka (VNF)

V roce 2018 se portfolio národních projektů podporovaných či řešených v NTK rozrostlo také o Virtuální národní fonotéku (www.narodnifonoteka.cz). NTK tento portál pro zvukové dokumenty převzala do své péče na základě smlouvy od Moravské zemské knihovny v Brně (MZK). Portál byl vybudován v MZK v roce 2012, v posledních letech však stagnoval, protože MZK plnila jiné úkoly.

Cílem projektu je srozumitelným způsobem z jednoho místa zprostředkovávat přístup k informacím o existenci a umístění zvukových dokumentů a pokud možno i k obsahu (nahrávkám), které tvoří nedílnou součást našeho kulturního dědictví. Jedná se o zvukové dokumenty všech typů: od fonováleček přes gramofonové desky až po digitální nahrávky. Zapojeny jsou různé knihovny, ale také další typy institucí, např. Supraphon (obsahuje řadu titulů z fondů předválečných vydavatelských firem ESTA a Ultraphon), Radiotéka Českého rozhlasu a Audioknihy.cz. Jde o záznamy nejen hudby, ale i mluveného slova. Přímo ze záznamů se odkazuje na již existující digitalizované verze nahrávek do lokálních e-knihoven/archivů. Volně dostupné – tj. autorsky již nechráněné záznamy – lze rovnou poslouchat prostřednictvím integrovaného SW. Další funkcí je odkaz na e-shop, kde lze daný dokument případně přímo objednat.

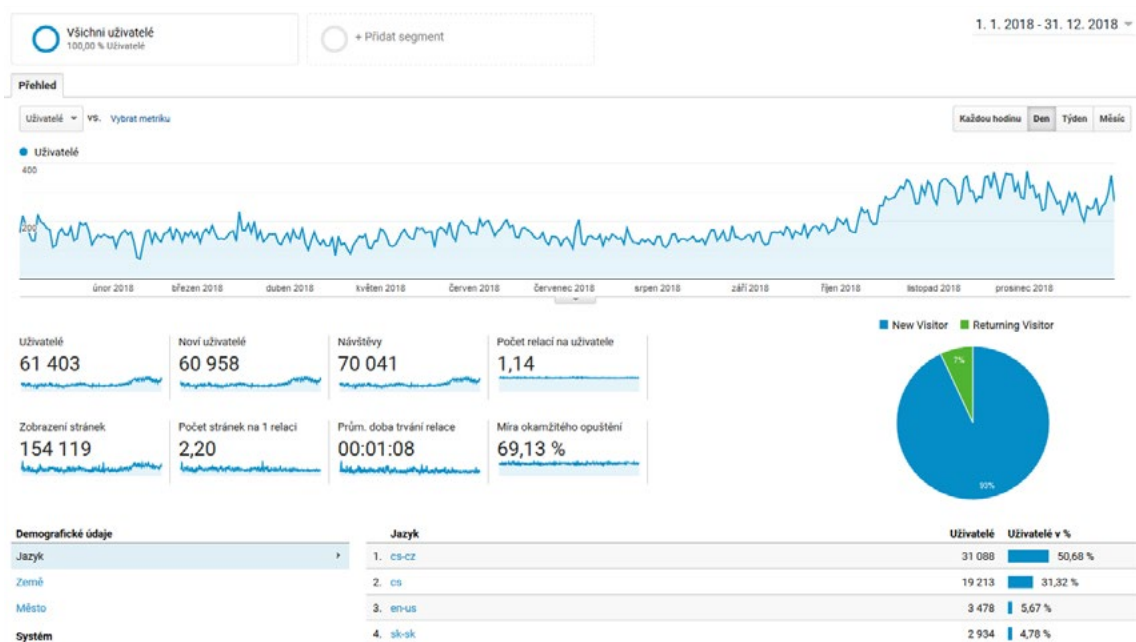
Portál nyní zahrnuje téměř 500 tisíc záznamů a má 24 přispěvatelů. Denní návštěvnost je v průměru více než 150 uživatelů. Portál také soustřeďuje relevantní informace, kontakty, zdroje a odkazy z oblasti ochrany, popisu, digitalizace a zpřístupňování zvukových nosičů.

Během roku 2018 NTK zajistila kompletně reinstalaci VNF na svém HW a převzala webové sídlo projektu. Uživatelé nezaznamenali změnu, naopak se zdá, že návštěvnost v posledním půl roce stoupá zřejmě s tím, jak je databázi věnována pravidelná péče, což vede k zajištění provozu bez výpadků a poruch.

Nyní se NTK chystá k uzavření smluv o dodávání dat se všemi zapojenými institucemi a hlavně se zapojováním dalších. V prvním plánu má jít zejména o Archiv Českého rozhlasu, České muzeum hudby, Hudební informační středisko a další.

Koncem roku 2018 zahájila NTK také jednání s Národním muzeem, které je správcem největší zvukové sbírky v ČR, o spolupráci na rozvoji obsahu portálu.

fig. 3: Přehled návštěvnosti portálu

Máme v plánu společně ustanovit společné řídicí a poradní orgány a do spolupráce aktivněji zapojit dodavatele dat a odborníky.

Tato unikátní databáze usiluje o zmapování nosičů na území ČR. Portál by se měl stát nejen místem přístupu k poslechu a souborným katalogem, ale také virtuálním znalostním centrem a základnou pro podporu výzkumu a studia. V tomto smyslu podala NTK na rok 2019 projekt do programu VISK1. Jeho výsledkem by mělo být především vylepšení některých uživatelských a administrátorských funkcí (mj. také na základě vyhodnocení uživatelského průzkumu, který nyní probíhá), vylepšení webové stránky a systematické naplnění znalostní báze. Největším problémem zřejmě bude zajistit pro tyto činnosti odborné pracovní kapacity.

Z trochu jiného soudku je Projekt spolupráce s vydavatelstvím Supraphon. Vzhledem k tomu, že je to nejvýznamnější držitel práv a unikátů (nejen nahrávek, ale i listinných dokumentů), nabídli jsme zde metodickou pomoc při budování, správě, provozu a digitalizaci jejich archivů. Oplátkou jsme získali unikátní přístup do dosud uzavřeného archivu nahrávek pro registrované uživatele v budově NTK. Naším společným cílem je kvalifikovaná digitalizace zvukových dokumentů, propagace a zpřístupnění tohoto unikátního historického dědictví, jehož je firma od doby znárodnění správcem.

Iva Horová
koordinátor projektu

Rok 2018: směrem k synergii uživatelské podpory a technických služeb

Rok 2018 se v Odboru pro uživatelskou podporu a Odboru pro informační management odehrál ve znamení vyhodnocování, přeskupování a přenastavování vnitřních knihovnických procesů s cílem vylepšit a urychlit pro uživatele přímou dostupnost knihovního (zejména elektronického) fondu a vzdálených a sdílených informačních pramenů (OA, DD, MVS) a zároveň zajistit lepší informační a logistickou podporu uživatelským službám.

Vycházeli jsme při tom z nového procesního modelu („trychtýře“), který představilo vedení NTK v lednu a následně byl rozpracován do podoby Plánů pro transformaci technických služeb. Výsledkem bylo dočasné sloučení odborů pro uživatelskou podporu a informační management.

Aktivity byly zaměřeny zejména na:

- a) zajištění vysoké úrovně uživatelské podpory, zejména konzultační a instruktážní, a kontinuálního rozvoje specializovaných akademických služeb,
- b) zefektivnění tradičních operací (akvizice a katalogizace tištěných pramenů, správa fyzického fondu, meziknihovní služby a doručování dokumentů),
- c) vytvoření podmínek pro zavedení nové ucelené procesní linky pro budování, popis a správu jak elektronického, tak tištěného fondu knihovny, a jeho optimální zpřístupnění.

Kontinuální rozvoj uživatelské podpory

V roce 2018 došlo k mírnému nárůstu počtu konzultací z 218 na 230. Nejčastějším předmětem konzultací byla pomoc s vyhledáváním a citováním zdrojů k bakalářským a magisterským pracím (61 konzultací). Druhým nejčastějším projektem, s nímž jsme uživatelům pomáhali, byla příprava odborných článků (30 konzultací). Na třetím místě byla podpora při psaní dizertační prací (22 konzultací). Vzrostl také počet konzultací, které se týkají podpory studia a výuky a překračují rámec tradičních knihovnických služeb. Zejména šlo o konzultace týkající se přípravy akademických grantových žádostí, konzultací v oblasti kariérního rozvoje

mladých výzkumníků, včetně přípravy na akademický pohovor. Oproti roku 2017 výrazně narostl počet uživatelů, kteří využívají konzultací opakovaně a kde původně jednorázová služba přerostla v dlouhodobou spolupráci. Převážně se jednalo o interakci s pokročilými uživateli.

Publikační činnost mladých výzkumníků byla podporována také formou pokročilých konzultací a editačních asistencí, které přispěly k publikování několika článků v zahraničních impaktovaných časopisech.

Instruktažní služby, resp. naše specializované kurzy a workshopy, představovaly i v roce 2018 nejvýznamnější platformu pro podporu profesního a akademického růstu a úspěchu našich uživatelů. V roce 2018 jsme realizovali celkem 11 kurzů, jichž se během 114 lekcí zúčastnilo 880 uživatelů. Z toho 9 celosemestrálních kurzů v angličtině bylo zaměřeno na výzkumníky a studenty doktorandských programů. Kurzy se věnovaly podpoře akademického psaní a vědecké komunikaci v angličtině, jakož i rozvoji přenositelných kompetencí. Nově byl otestován experimentální kurz pro pokročilé výzkumníky Project Seminar: A Possible EU Flagship Plastics Proposal, založený na principech aktivního učení. Jeho cílem bylo podpořit úspěšnost výzkumníků při žádostech o akademické granty. Účastníkům kurzu se v závěru roku podařilo získat pětiletý grant v rámci prestižního programu EX-PRO vypsaného Grantovou agenturou ČR. Zbývající 2 kurzy byly určeny studentům píšícím závěrečné kvalifikační práce. Každý se skládal ze 3 lekcí. Na základě předchozích zkušeností a zpětné vazby byly přepracovány všechny lekce a materiály tak, aby odpovídaly reálným potřebám a zkušenostem uživatelů a používaly jazyk a formát srozumitelný studentům. Velký důraz byl kladen na diskusi a sdílení zkušeností mezi studenty tak, aby si radili navzájem.

Kromě kurzů jsme připravili 43 jednorázových lekcí a workshopů, jichž se zúčastnilo celkem 886 uživatelů, z toho 202 účastníků byli zaměstnanci NTK (12 interních kurzů). Většina, tj. 20 workshopů, byla určena studentům středních škol a zúčastnilo se jich 595 středoškoláků. V oblasti podpory středních škol jsme se v roce 2018 výrazněji zaměřili na metodickou podporu středoškolských učitelů. Díky kurzu pro učitele „Bezpečná cesta informačním bludištěm“, který v knihovně proběhl v roce 2017, se nám podařilo významně posílit spolupráci s veřejnými středními školami. Kromě soustavné komunikace a spolupráce s učiteli jsme proškolili 25 učitelů Gymnázia v Sedlčanech. Na základě požadavků učitelů vedoucích ročníkové práce středoškolských studentů vznikla „Vzorová středoškolská práce“, která je volně k dispozici na webových stránkách NTK.

I v roce 2018 NTK společně s ČVUT v letním i zimním semestru úspěšně spolupředala semestrální akreditovaný kurz NTK-CTU Scientific Writing Course, jehož se zúčastnili doktorandi a výzkumníci z ČVUT, VŠCHT, UK a ÚOCHB.

Na poli mezinárodní spolupráce přinesl rok 2018 několik významných událostí. Po několikaletém úsilí získala NTK pořadatelství prestižní odborné 16th IFLA ILDS konference pro rok 2019. Další dvě z našich kolegyně absolvovaly v rámci dohody o spolupráci odbornou stáž v knihovně UC Berkeley a 5 zahraničních stážistů (ze Spojených států a Turecka) absolvovalo odbornou stáž u nás. Prezentovali jsme na třech mezinárodních odborných fórech (IFLA 2018 WLIC Kuala Lumpur, ECIL 2018 v Oulu, Finsko, a na semináři Slovenské národní komise pro služby v Prešově). Za mezinárodně relevantní výzkumné výstupy v minulém roce považujeme jeden v zahraničí publikovaný recenzovaný odborný článek, dvě odborné recenze a k tomu 37 postů na odborném blogu Science Communications in Context.

Zefektivnění tradičních knihovnických operací

Na základě uživatelské poptávky nakupujeme víc tištěných dokumentů, především zahraničních monografií. Počet aktuálně odebíraných tištěných časopisů se v posledních třech letech stabilizoval na cca 645 titulech. V roce 2018 byly přehodnoceny odebírané tituly tištěných časopisů z hlediska doby využitelnosti informací v nich obsažených a bylo rozhodnuto, které z titulů budou ve fondu uloženy pouze dočasně (po dobu 4 let) a které trvale.

V roce 2018 navázalo oddělení katalogizace užší spoluprací s oddělením ICT, zejména kvůli nutnosti zpracování záznamů elektronických knih. Na tuto činnost navázaly další hromadné automatizované úpravy katalogu knihovny, které usnadnily a zlepšily vyhledávání také tištěných dokumentů. V součinnosti s dalšími odděleními jsme připravili nové postupy pro zpracovávání samostatně zakoupených elektronických dokumentů. V rámci posouzení efektivity a zastupitelnosti jednotlivých činností oddělení bylo rozhodnuto o sjednocení jmenné a věcné katalogizace jak tištěných, tak elektronických pramenů, která se po potřebných přípravách spojí v roce 2019.

V roce 2017 zahájena generální obsahová prověrka fondu, jejímž cílem je zkvalitnění a výrazná komprimace fondu v rámci celkové optimalizace a rekonfigurace veřejných a studijních prostor knihovny, byla v roce 2018 dokončena ve volném výběru a nadále pokračuje ve fondu uloženém ve skladech NTK. Na vyřazení ve VV bylo navrženo 16 % knihovnických jednotek monografií. Ve volném výběru fondu tak zůstane 105 000 monografií. Nově bude ve VV vyčleněn pro žádané časopisy sektor 3C – v současné době je za tímto účelem vytipováno 202 titulů s největším počtem výpůjček. Z nynějších cca 3 290 regálů jich ve volném výběru zůstane cca 1 420. Tyto regály budou umístěny ve všech patrech a sektorech, řazení LCC zůstane nezměněné. Těmito procesy se sníží

počet knihovních jednotek umístěných ve volném výběru, z původních 305 000 KJ zůstane 40%. V roce 2018 bylo z fondu NTK vyřazeno 17 244 knihovních jednotek.

Na poli sdílení zdrojů a doručování dokumentů byla významná účast na testování a rozjezdu prvního modulu MVS nové národní platformy ZÍSKEJ a příprava prvního modulu pro objednávání kopií dokumentů přímo z katalogu NTK, základu budoucí „One-Stop-Shop“ služby, která časem využije nově vznikající funkcionality platformy ZÍSKEJ a rozšíří nabídku online služeb koncovým uživatelům NTK.

Vytvoření podmínek pro zavedení nové procesní linky pro budování fondu

Z celkového rozpočtu přiděleného na budování fondu bylo v roce 2018 investováno 10 % do nákupu tištěných informačních zdrojů a 90 % do nákupu elektronických informačních zdrojů. Z těchto 90 % bylo investováno 69 % v rámci nákupů přes CzechElib a 21 % tvořily nákupy NTK.

Procesy budování fondu elektronických fondů v roce 2018 významně ovlivnil projekt Národního centra pro elektronické informační zdroje CzechElib. Projekt přinesl nový způsob financování nakupovaných elektronických informačních zdrojů, tj. platbu zdroje přímo v daném kalendářním roce, ekonomickou úsporu v oblasti nákupu a snížení administrativy v rámci NTK související s nákupem a zpřístupněním těchto zdrojů.

Díky těmto úsporám bylo stávající předplatné EIZ obohaceno o 6 nových zdrojů nakupovaných v rámci projektu CzechElib: v oblasti online kolekcí časopisů o nové kompletní kolekce z oblasti fyziky a příbuzných věd American Institut of Physics – Complete, Cambridge Journals Online – STM Collection, obsahující 137 recenzovaných titulů napříč technickými obory, Oxford Journals Online STM Collection, databáze odborných časopisů vydavatelství univerzity v Oxfordu z oblastí matematiky a fyziky, přírodních věd a medicíny a databázi více než 1000 článků z oborů dopravního, automobilového, leteckého a kosmického průmyslu SAE Digital Library Technical Papers. V oblasti dalších EIZ byly předplaceny přístupy do digitální knihovny oborů souvisejících s výpočetní technikou ACM Digital Library a do rozsáhlého dvacetidílného výkladového slovníku anglického jazyka Oxford English Dictionary Online.

V rámci nákupů vlastních EIZ zakoupila NTK nově přístup do kolekce Yearbook Online Service, databáze specializující se na evropský audiovizuální prostor, který NTK zpřístupňuje jako jediná instituce v ČR.

V roce 2018 byly otevřeny přístupy do čtyř velkých balíčků elektronických knih od vydavatelství Springer, Wiley, Elsevier a Taylor & Francis, které NTK zakoupila na konci roku 2017 ze svého rozpočtu a zároveň smluvně zajistila přístup i členům CzechELib nakupujícím elektronické časopisy uvedených vydavatelů. Balík obsahující kolekci e-knih vydavatelství Springer byl zakoupen formou trvalého nákupu jak pro NTK, tak pro členy konsorcia. Ostatní tři balíky byly v roce 2018 zpřístupněny prostřednictvím modelů, které na základě ročních statistik využitelnosti a požadavků uživatelů z kolekce umožní vybrat e-knihy do trvalého nákupu. Na podporu přístupu do jednotlivých balíčků byla na webu NTK pro jednotlivé členy konsorcií vytvořena informační stránka. Následně byly podepsány se 72 příslušnými členskými institucemi smlouvy o zajištění přístupu.

Na poli zpracování záznamů elektronických knih bylo v roce 2018 do katalogu NTK importováno celkem 10 764 záznamů e-knih v trvalém nákupu. Jednalo se zejména o tituly zakoupené v rámci CzechELib, konkrétně o kolekce vydavatele Springer, které pak následovaly další kolekce záznamů e-knih v trvalém nákupu NTK a VŠCHT. Tyto záznamy byly hromadně upraveny a obohaceny tak, aby odpovídaly mezinárodním a národním standardům popisu a zároveň byly co nejlépe vyhledatelné a identifikovatelné pro uživatele NTK.

Petra Procházková

vedoucí odboru pro uživatelskou podporu a odboru pro informační management

Odbor pro informační technologie, ICT služby a infrastrukturu

Rok 2018 byl pro IT dalším čínským rokem. Z pohledu služeb snadno viditelných pro zákazníky jsme provedli výměnu tenkých klientů pro přístup k Internetu za plnohodnotná PC, která pro svůj běh používají operační systém Linux v distribuci Fedora. Tato akce zaujala i odbornou veřejnost a psalo se o ní např. na serveru Lupa.cz.

Dále se nám úspěšně podařilo převzít do správy projekt Virtuální národní fonotéky, kterou máme v úmyslu nadále rozvíjet a poskytovat tak ucelené úložiště přinejmenším metadat českých zvukových děl.

K viditelnějším změnám pak patří nové uživatelské prostředí systému Kramerius, které je přehlednější, modernější a optimalizované i pro mobilní zařízení.

Z hlediska vnitřního fungování infrastruktury byl klíčový projekt nového identity managementu, což je systém, který se stará o distribuci uživatelských účtů do jednotlivých koncových systémů. Projekt byl klíčový pro další rozvoj informačních technologií NTK. Jedná se o open source systém Midpoint a z pohledu veřejné správy jde o jeden z příkladů dobré praxe opatření proti tzv. vendor lock-in.

Podařilo se úspěšně nastavit komunikační platformu pro automatizaci přebírání metadat zakoupených elektronických knih do katalogu NTK a nastavit postupy s vyšší mírou automatizace, které vedou k tomu, že pořizované elektronické knihy lze zpracovat a zařadit do katalogu výrazně rychleji, než tomu bylo dosud.

Významného upgrade se dostalo i poštovním službám nasazením open source groupware Zimbra, který plní požadavky jak na standardizaci a integrovatelnost, tak i na správu a pohodlnost pro uživatele. Uživatelům tak umožňuje využívat nejen známé prostředí běžně dostupných mailových klientů, ale i moderně zpracované webové rozhraní.

Rok 2018 byl rovněž rokem GDPR. S touto výzvou jsme se vypořádali zavedením interní směrnice, které předcházela důkladná analýza shromažďovaných dat a jejich klasifikace. Díky profesionální spolupráci napříč všemi útvary se tuto výzvu podařilo překonat bez větší zátěže a změn i proto, že NTK dosud důsledně plnila stávající legislativu.

Relativně neviditelný upgrade se dotkl našich self-checků. Jejich stávající hardware z roku 2009 až 2010 byl již na konci své životnosti. Podařilo se nám provést jejich vnitřní renovaci a zároveň zachovat funkčnost. NTK tak nebyla nucena pořizovat drahý hardware, ale využila stávající a doplnila jej o nové prvky, které jsou odolnější proti opotřebení.

V posledním kvartálu jsme rozšířili funkcionalitu systému Terminátor pro zpracovávání plateb z platebních karet tak, aby byl využitelný i pro platby za akce pořádané NTK, a doplnili jsme jej o integraci s CMS pro konferenční microsities.

V závěru roku došlo i k upgrade hardware počítačové učebny, která nyní splňuje moderní požadavky na vybavení a umožňuje provoz i relativně náročných aplikací (např. modelování, GIS).

Na samém konci roku 2018 se díky rozumnému vedení rozpočtu podařilo vyšetřit prostředky pro nákup nových výkonných pracovních stanic pro grafické pracoviště a jejich vybavení patřičným software.

Ondřej Koch

vedoucí odboru pro informační technologie, ict služby a infrastrukturu

Hospodaření NTK v roce 2018

V roce 2018 bylo hospodaření NTK v široké míře ovlivněno probíhající implementací projektu CzechElib, a to jak z hlediska výše objemu toku finančních prostředků, tak i z pohledu složitosti nastavování oblastí vyúčtování členských příspěvků a problematiky DPH – zejména z pohledu dotace k ceně dle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

Druhý a třetí kvartál roku 2018 představoval pro NTK rozsáhlejší personální změny v ekonomickém útvaru, resp. na pozicích ekonomického náměstka, hlavní účetní, vedoucí účtárny a účetních specialistů.

Již od roku 2017 přetrvávají problémy s neúplnou kompatibilitou účetního systému a přenosem dat do Centrálního systému účetních informací státu (CSÚIS). Naplňování výkazů prováděla účetní jednotka ručním zadáním, což zvyšuje pracnost a roste riziko chybovosti. Tento nedostatek byl řešen s dodavatelskou firmou v průběhu roku a nepodařilo se ho ještě zcela odstranit.

24,7 mm

Rozpočet

Konečný rozpis ukazatelů rozpočtu Národní technické knihovny na provoz na rok 2018:

Položka	částka v Kč
Náklady na provoz celkem	188 989 074,00
Výnosy vlastní orientační	17 727 800,00
Příspěvek na provoz celkem	171 261 274,00
Limit mzdových prostředků	51 405 712,00
v tom: limit prostředků na platy	50 669 712,00
limit OON	736 000,00
Příděl do FKSP	1 013 394,00
Ostatní běžné výdaje	118 842 168,00
Provozní běžné výdaje	101 571 338,00
Zákonné odvody	17 270 830,00
Limit počtu zaměstnanců – počet osob	145,39

Položka	Náklady
Nákup fondu	33 336 000,00 Kč
Platy	51 405 712,00 Kč
Provoz budovy	42 484 832,00 Kč
IT	10 374 111,00 Kč
Odpisy	35 317 398,00 Kč
Ostatní náklady	16 071 021,00 Kč

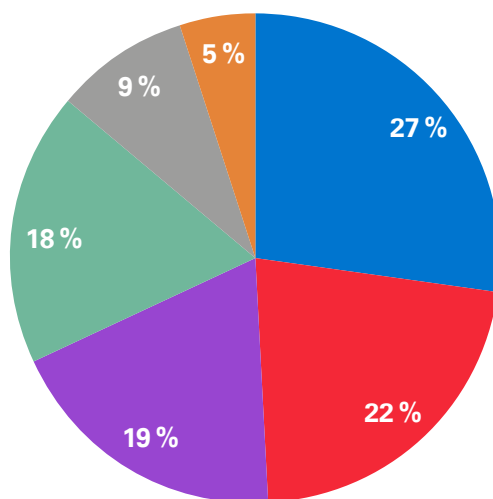

fig. 4: Náklady

Z toho:

Nákup fondu	Náklady
EIZ – knihy, databáze	2 024 000,00 Kč
EIZ – kolekce časopisů	28 089 000,00 Kč
Tištěné knihy	1 785 000,00 Kč
Tištěné časopisy	1 438 000,00 Kč

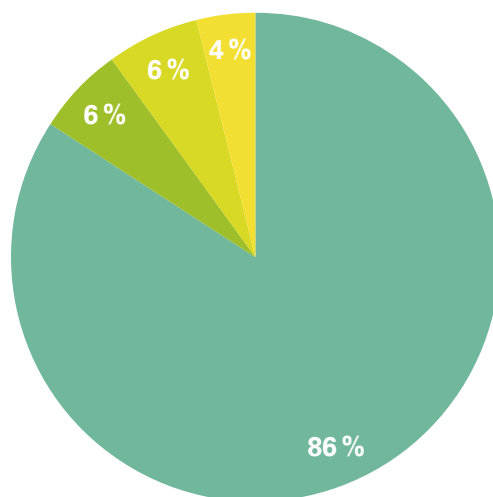

fig. 5: Nákup fondu

Výnosy z vlastní činnosti:

- tržby z poskytnutých služeb – 1 331 886 Kč
- tržby z pronájmu prostor NTK - 14 990 869 Kč
- ostatní výnosy – 1 238 963 Kč

V příspěvku na provoz v celkové výši 171 261 274 Kč je zahrnut příspěvek na:

- projekt Hybridní knihovna - 43 010 000 Kč
- mezinárodní konference – 735 000 Kč
- členství v mezinárodních organizacích - 174 393 Kč
- projekty VISK - 1 397 000 Kč
- konsorciální poplatky – 4 000 000 Kč

Mimo výše uvedený rozpis ukazatelů rozpočtu byla na projekt CzechELib zřizovatelem formou platby předfinancování poskytnuta částka 197 898 089,73 Kč, z toho 5 509 325,03 Kč na investice.

Náklady na projekt byly účtovány ve výši 426 443 694,10 Kč. Oproti těmto nákladům byly ve stejné výši účtovány výnosy. Nespotřebovaná část dotace byla převedena do rezervního fondu.

Limit výše úvazků na uvedený projekt činil pro rok 2018 18,4 úvazku.

Výnosy NTK (účetová třída 6 celkem)

V roce 2018 dosáhly výnosy NTK výše 649 545 652,81 Kč, z toho výnosy v hlavní činnosti výše 649 328 909,85 Kč (včetně příspěvku na provoz od zřizovatele a dotace od zřizovatele) a 216 742,96 Kč v hospodářské (jiné) činnosti.

Výnosy z tržeb za poskytnuté služby se skládají z tržeb za kopie, rešerše, registrace, MMS od tuzemských subjektů, tržeb za prohlídky a ostatní tržby. Výnosy za pronájmy představují výnosy za krátkodobé i dlouhodobé pronájmy a služby k pronájmům, pronájem vybavení atp. Jiné výnosy zahrnují náhrady škod od pojišťoven, pronájem prostor NTK na fotografování a filmování, výnosy z poplatků, vložné mezinárodních konferencí a snížení FRM (finančně nepokryto). Výnosy z dotací obsahují dotace na provoz, konsorciální poplatky, dotace na projekt

Hybridní knihovny, dotace projektů VISK, městské části Praha 6, dotace projektu CzechElib apod.

Výnosy	Skutečnost
Tržby z poskytnutých služeb (rešerše, registrace, MMS)	1 331 886,54 Kč
Tržby z poskytnutých služeb EIZ	160 907 298,15 Kč
Pronájmy prostor NTK	14 990 869,62 Kč
Zúčtování fondů	2 637 720,60 Kč
Jiné výnosy	30 715 364,69 Kč
Kurové zisky	304 630,13 Kč
Dotace provoz	438 657 883,08 Kč
Celkem výnosy	649 545 652,81 Kč

23,45 mm

Náklady NTK (účetová třída 5 celkem)

V roce 2018 dosáhly náklady částky 645 736 089,63 Kč, z toho náklady v hlavní činnosti 645 659 583,63 Kč a 76 506,00 Kč v hospodářské (jiné) činnosti. Do nákladů v jiné činnosti byly zúčtovány mzdy zaměstnanců, kteří se na výnosech z jiné činnosti podíleli.

Náklady na materiál se skládají z nákladů na materiál, nákladů na nákup knih a časopisů a ostatních nákladů. Náklady na služby zahrnují poštovné, úklid, ostrahu budovy, licenční poplatky, revizi a správu, služby EIZ, podporu aplikací apod. Náklady na mzdy obsahují mj. mzdové náklady, mzdové náklady projektu CzechElib a VISK, OON, náhrady mezd. Odpisy zahrnují odpisy hmotného majetku, nehmotného majetku (software) a zůstatkovou cenu vyřazeného majetku.

Náklady	Skutečnost
Materiál	11 188 444,50 Kč
Elektrická energie, vodné, teplo	7 276 755,43 Kč
Opravy a údržba	3 010 292,85 Kč
Cestovné položka	1 057 615,87 Kč
Občerstvení	799 696,76 Kč
Služby	493 772 701,01 Kč
Mzdy	61 052 089,00 Kč
Zdravotní a sociální pojištění	20 474 896,00 Kč
Pojištění odpo. za pracovní úraz	168 606,00 Kč
FKSP	3 029 587,75 Kč
Daň z nemovitosti	4 865,00 Kč

Ostatní pokuty a penále	286 854,68 Kč
Pojištění budovy, poplatky mez.org.	754 541,57 Kč
Odpisy	35 317 398,20 Kč
Opravné položky	8 441,80 Kč
Náklady z DHM	3 446 702,48 Kč
Kurzové ztráty	3 356 710,73 Kč
Daň z příjmů	729 890,00 Kč
Celkem náklady	645 736 089,63 Kč

Hospodářský výsledek

Výnosy z hlavní činnosti činily 649 328 909,85 Kč a 216 742,96 Kč z hospodářské činnosti. Hospodářská činnost probíhala pouze výjimečně. Zahrnovala výhradně umožnění fotografování a filmování v prostorách NTK.

Náklady z hlavní činnosti činily 645 659 583,63 Kč a 76 506,00 Kč z hospodářské činnosti. Do nákladů byly zahrnuty pouze mzdy zaměstnanců, kteří se podíleli na zajištění těchto prací.

Hospodářský výsledek před zdaněním činil v roce 2018 celkem 4 399 216,22 Kč z hlavní činnosti a 140 236,96 Kč z hospodářské činnosti.

Hospodářský výsledek po zdanění činil v roce 2018 celkem 3 669 326,22 Kč z hlavní činnosti a 140 326,96 Kč z hospodářské činnosti.

V souladu s vyhláškou č. 410/2009 Sb., bylo provedeno výsledkové snížení fondu reprodukce majetku ve výši 29 476 401,44 Kč. Závěrková úprava byla provedena jednak zapojením odpisů do zlepšeného hospodářského výsledku a dále zapojením nedočerpaných prostředků OON, nedočerpaných prostředků na konferenci KRE a nedočerpaných prostředků, které byly poskytnuty na příspěvek členským organizacím v roce 2018.

Hospodářský výsledek v částce 3 809 563,19 Kč bude převeden částečně do rezervního fondu a částečně do fondu odměn. Zaúčtování rozdělení hospodářského výsledku bude provedeno po schválení nadřízeného orgánu.

Lidské zdroje

V NTK pracovalo k 31. 12. 2018 celkem 171 zaměstnanců, z toho 107 žen. Průměrný přepočtený evidenční počet zaměstnanců byl 155,13. Věkový průměr pracovníků organizace byl 44 let.

Zaměstnáno bylo 56 % vysokoškolsky vzdělaných, s vyšším odborným vzděláním bylo 1,5 % zaměstnanců, 41,5 % středoškoláků a 1 % zaměstnanců mělo základní vzdělání.

Rozvoj a vzdělávání zaměstnanců jsou prioritou pro řízení lidských zdrojů v NTK. Vzdělávací aktivity s cílem rozšiřování a prohlubování vědomostí zaměstnanců jsou dle potřeb odborných útvarů zabezpečovány v rámci jak interních, tak externích vzdělávacích akcí, které probíhají formou přednášek a seminářů. Zaměstnanci navštěvují také odborné konference.

Jazyková výuka na NTK probíhá formou pravidelné výuky jazyka anglického a německého.

Ivan Proche

vedoucí odboru ekonomicko-provozního

fig. 6: Průměrný věk zaměstnance NTK

44

fig. 7: Dosažené vzdělání

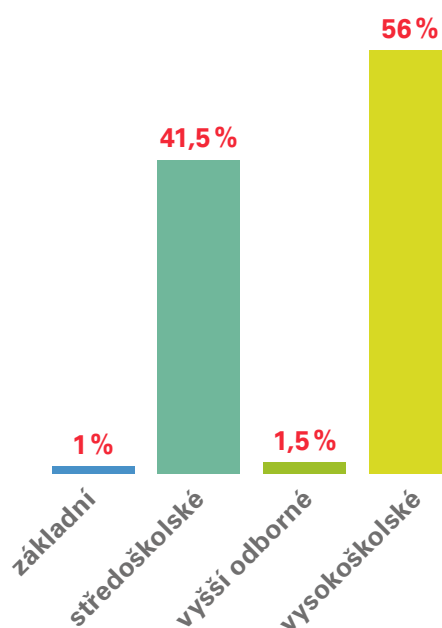
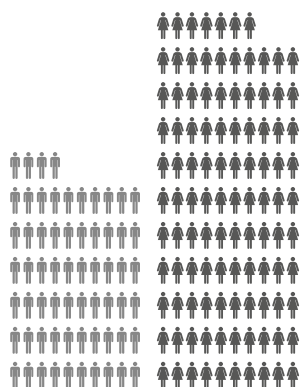

fig. 8: Podíl mužů a žen pracujících v NTK

Výroční zpráva 2018

texty:

Martin Svoboda

Jiří Burgstaller

Jan Pokorný

Iva Horová

Petra Procházková

Ondřej Koch

Ivan Proche

korektura:

Šimon Sedlařík

design:

Filip Čížek

© NTK 2020

NTK
25° 90° 105°

Národní technická knihovna
National Library of Technology